

JAN KLECANDA :

STARÝ HŘÍCH.

Vesnický román.

Lukáš zdálo se, že dnes přes celý den ani větřík nezavanul, ale nechal si to pro sebe

"Je vám něco, pane otcě?" ptal se starostlivě. "Toť jakoby vás byl někdo ufknul!"

"Ah ba!" odvětil mlynář, mávnuv rukou. "Das ví, co to. Nějak nevolno se mi udělalo a nevím proč a zač. Snad že jsem ty dvě sklenky vína tak do sebe zvrátil?"

Lukáš dobře věděl, že pan otec sotva trochu se napil a on sám že obstaral ostatní za něho, ale nepochlubil se. Vřel to nebylo poprvé, že nebylo s hospodářem valně do řeči, nechtěl se mu tedy vtírat.

"Chtěl jsem se vás jen zeptat, kdo s vámi zítra pojedje do města?" počal, aby převedl hovor jinam.

"Zítra? Proč?" vyjel mlynář uleknutě, jemuž se ta otázka divně hodila k myšlence, která mu již chvíli nejasně hlavou kmítala.

"Ale — Vždyť jste slíbil Horynovi —"

"Ah tak! Vidíš, přece jen je mi nějak nekale! Nu, do rána bude dobře. A přísednout si může vzadu prášek. S koňma pojedje sám." A obrátil se k oknu, aby dal na jevo, že už je konec rozhovoru.

K svačině mlynář do čeledníka nepřišel, Evičku, jež přišla k němu do světnice, nevládně odhly a teprve k večeři sešel, ale hovor s ním nebylo. Po večeři popadl čepici a odešel s nikým nepromluviv na hráz. Pudilo ho to tam silou neodolatelnou. Což kdyby ten Vavřík přece zas přišel a kdyby dal si říci? Mlynář chystal se té naději jako tonoucí stěbla. Není možno, aby ten nuzák odolal, když mu nabídně tisícovku! Dvě — ba tři mu dá. A ani mu to neublíží! Evička s Karlem i tak budou mít dost a on si tím zakoupí klid duše.

"Klid duše!" opakoval si mlynář tak hlasitě a divně, že se sám sebe zalekl. Vrátil se mu vůbec kdy klid duše? Taková léta uplynula a on dosud nezapomněl a klid duše nenašel. Pravda, bývalo mu lehčeji než dnes, ale naprosto zhostiti toho strašidla se přece nedovedl. A teď cítil, že i kdyby Vavřík dal si říci, dobře nebude už nikdy, nikdy —

Leč aspoň té hanbě světské uniknouti? Ne k vůli sobě — namlouval si hrdý mlynář — ale k vůli ní, k vůli Evičce! Ta ubohá, nepoznavší skoro radosti mateřské lásky, měla dost smutné mládí. Měl jí býti ještě otráven život vědomím že má otec zločince? —

Zločince! To hrozné slovo Dolanský ani v myšlenkách nedovedl si přiznati.

A co by bylo dále? Horyna již nedal by svou deuru pod střechu, na níž tolik hanby by spočívalo! —

Hlasitě zaklel při té myšlence a poprvé v životě pocítil trpkost proti starému druhovi a jeho synu. Ten Horyna, co on věděl? Co ten kdy zkoušel v životě. Tiousti spokojeně, od rána do noci pin veselí a smíchu, starosti a trampoty života nikdy nepoznal. Takový člověk, ch ten se nad ním vypne a synovi zakáže cestu k Dolanskému mlýnu. A přece na jeho místě — kdož ví, zdaž by byl jednal jinak?

Byla již tma a Vavříka se nedočkal, za to však stárek Lukáš přišel dohlédnout, zda snad přece by se bylo panu otec neudělalo nějak zle. Nečistalo se mu vě-

ku za jeho starostlivost, ale z toho si stárek mnoho nedělal. Vřel nezůstal ani on mlynáři nic dlužen a za jedno slovo dal jich pět.

Po noci probděl v naději i zoufání mlynář připravoval se na cestu do města, ale vše mu zrovna z rukou padalo, když souseď Horyna dávno již byl ve dvoře a povoz připraven.

Konečně oba páni otcové šťastně uvelebili v lehké břeče, Dolanský nemluvný a zachmuřenější než kdy jindy, Horyna kypící zdravím a sršící svým nezdolným humorem, jenž nedal mu ani chvíli mlčet. Když viděl, že s Dolanským již dnes nic nesvede, nabíral si stárka a škádliil Evičku, až pan otec udělal těm žertům konec, prásknuv do koní.

Cestou Horyna ještě několikrát snažil se starého sodruha povyraziti a zapřádal hovor brzy s té, zas s oné strany.

"Človče, mračíš se, jakoby ti bylo proti mysli, že jsem se ti vtěl do vozu," nabíral si nemluvu. "No mlč, však já za to něco ve městě poplatím."

"Eh, to jsou řeči! Tobě je vždycky do smíchu."

"Musím se smát. Aspoň lidé vidí, jak se tak ve světě protiví dobře snášejí. A kdybych koukal tak podmračeně jako ty, myslili by, že vezeme jeden druhého na popravu. Vřel se beztoho tak nějak na svět díváš."

Chvilku zase jeli mlčky, nejvš je když projížděli Lužem, kudy vedla cesta, pan otec Horyna pokřikoval na lidi, již je potkávali. Nepropustil kolem vozu nikoho, ať mu na jeho pozdrav neodpověděl nějakým šelmovstvím. Když míjeli poslední stavení ve vsi, zanedbanou chaloupku Světaččinu. Nepropustil k tomu nikoho, ať mu na jeho pozdrav neodpověděl nějakým šelmovstvím. Když míjeli poslední stavení ve vsi, zanedbanou chaloupku Světaččinu. Nepropustil k tomu nikoho, ať mu na jeho pozdrav neodpověděl nějakým šelmovstvím.

Horynu již páliły pysky. Chtěl cosí říci, ale pak, rozpomenuv se na nedělní setkání s vyslonžilem, jen hodil rukou ke klobouku a obrátil se stranou.

"Kus šibeničníka!" mrzutě zasmál se, když Vavříka minul. "Pýtel přebíraných otrub bych za to dal, abych ho už nemusil vídat."

"Eh, ty ho tam u vás málo vidíš, ale my ho zde máme zrovna u ruky," odvětil Dolanský. "A já bych dal víc, ač mi zde nepřekáží."

"Mně by také nepřekážel, ale na našeho Karla má nějak spadeho. Viš přece, co mu tuhle vyvedl?" ptal se Horyna, rád že konečně přece bude se sousedem trochu pohovoru.

"Hm, slyšel jsem, ale že by byl takový lotras, tomu bych přece přece víry nedal," zastával se mlynář Vavříka, ač uvnitř přesevěděn byl o opaku.

"Že bys nedal víry? No toť jsi změnil své mínění o něm," řekl Horyna bez jakéhokoliv úmyslu, ale Dolanského jakoby bodl. Pohlédl se strany na souseď a odplivnuv skrze zuby, odmlčel se. "Změnil, změnil," řekl si v duchu. "oh, vim já až taze dobře, co si o něm mysliti."

"Bylo by dobře upozorniti na něho četky," zapřádal zase hovor Horyna. "Až k tobě na obchůzce zajdou, mohl bys —"

"A co já!" skoro lekaně vyjel

Dolanský. "Mně posud nic nedělá —"

"Hm, no — stalo se na tvém gruntě a Karel přece —"

"Stalo se, stalo. Já neviděl nic a jiný také ne. Kdož ví, nespádlala-li skála sama."

"Včera ještě byl jsi jiného náhledu," odpovídal Horyna jen tak, že se rád trochu přel. "A dnes najednou na Světačka nedopustíš."

V Dolanském již všecko vřelo. Úzkost činila ho podezřívavým a nedůtklivým. Aby tak souseď už něco tužil a si nabíral? Mlynáři dnes najednou zdály se řeči Horynovy tak nápadnými, že umínili si míti se před ním na pozoru. A od té chvíle ovšem již každé slovo jeho přijímal nedůvěřivě, hledaje v něm nějakou skrytou narážku.

Mlynář Horyna dlouho dost snášel mrzutou náladu soudruhovu s vrozenou mu dobromyslností.

"Jsi ty podivný pavouk, ale kdo za to?" říkal si v duchu, když mu pomalu již docházela trpělivost. Odmlčel se a po chvíli začal zase z jiného konce a o něčem jiném, ale podivnou náhodou, jež v životě lidském tak často hrává velkou úlohu, začínal bezděky vždy tak nešťastně, že Dolanský spatřoval v tom narážku nebo se mu zdálo, že se starý soudruh úmyslně dotýká věci, jež ho bolely.

Za takové zkalené nálady dojeli do města na trh. Horyna hned dolů s vozem a mezi trhovníky, kde byl ve svém živlu. "Nu, což ty nepůjdeš?" volal na Dolanského, jenž však již zašel do hospody, nechav koně i vůz pod dohledem práška. Horyna zavrtěl hlavou, ale že měl teď již na mysli jiné starosti, douho si tím hlavy nelámá. Teprve k polední setkali se zase v hospodě, kde Dolanský seděl sám a sám v pošmourné a dusné zadní světničce, maje před sebou na táčku již notnou řadu čárek.

To bylo již Horynovi přece jen příliš mnoho. Oni dva, jakožto mlynáři, patřící k venkovské honoraci, měli přece místo u panského stolu. Nebudou se tu tedy tlačiti v zadním kumbálku, jenž byl dobrý tak pro kramáře, kteří si sem zaskočili, aby sklenici piva zapili, co venku u bud v chvatu snědli.

"No, slyšíš Václave," osopil se na souseďa, mysle, že ho tak spíše vyboří z jeho ponuré nálady. "Chceš-li se takhle dívat na svět, to podruhé člověka s sebou neber na jarmark!"

Dolanský byl již trochu více pil a přicházel do ráže, takže ho Horynovy oslovení podráždilo.

"Eh, já jsem se tě věru nedopřoval, abys jel se mnou," odbyl souseďa hrubě.

Horyna přes všecko nechuť k pokoutní místnosti již již chtěl sednouti vedle zamračeného přítele, ale při těchto překřeh slovech skoro odskočil. "No to máš pravdu," odvětil trochu popuzeně, "doprosil jsem se já —"

"No tak tedy!" vyhrkl Dolanský.

Dobromyslná tvář Horynova podlíla se krví. — Stanul, pohlížeje na Dolanského, nevěda má-li se zlobiti či diviti, a nerozhodně držel židli v ruce. Ale když souseď, nevěda v podráždění svém sám co dělá, odvrátil se zarputile od něho, odpliv si Horyna a začel do vedlejší místnosti, kde panoval živý a veselý ruch. Po Dolanském se již ani neohlédl, mysle si, až bude čas domů, že se již najdou. A tak nepovšiml si ani, když souseď vyšel zadem ze světnice a ujel mu domů s vozem.

Dolanský snad na to ani nepomyšlil, aby starého přítele nějak urasil. Ba nemyslíl vůbec na nic, poněvadž nebyl schopen myšlenky.

V hlavě honilo a tísnilo se mu to jako mraky na zachmuřeném nebi, tak že nevěděl, co kolem něho se děje. Když mu již přestalo i pivo chutnati, vyšel ven a poručil udivenému práškovi, aby zapřáhl. Slyšel neslyšel, že hoch se ho ptá, nepočkají-li na pana otce z hořejšího, vyvalil naň oči a těžkým jazykem poručil: "Jeď!"

Z hořejšího mlýna do lužického bylo sotva více než čtvrt hodiny cesty, a tak si Karel Horynu po obědě snadno našel volnou chvíli, aby tam zaběhl. A o vhodnou záminku také nebylo zle, neboť chtěl svého pantátu doprovodit domů, ač věděl, že ten i bez něho cestu najde a na prstech si vypočítati mohl, že se mlynáři posud z jarmarku nevrátili. Vřel také mu nešlo o nic jiného, než aby se jednou zase viděl s Evičkou bez svědků, zejména bez toho zamračeného mlynáře, jenž i když byl v nejlepším, jako ku příkladu večera, nedal člověku vládného slova.

Jindy Karel ovšem vydržel třeba od neděle do neděle, aniž by své vyvolené jediným okem zhlédl, ale po věřejším rozhovoru, tak nějak to na něho sedlo, že nemohl se přemoci.

S tím také vpadl do dvora, kde právě Evičku zastihl a zapomenuv nadobro ptáti se po starých.

Evička srdečně ho uvítala a nějak děle než jindy mu ruku tiskla. "Avidíš," řekla upřímně, "na mne dnes také nějak to padlo, že kdybys ty byl nepřišel, snad bych se já rozběhla k vám."

"Ej, toť škoda, že jsem přišel a připravil se tak o tvou návštěvu," zasmál se na ni mladík.

"Ale vždyť jsem přece řekla, že snad," bránilo se děvče. "Já bych si to byla přece jen ještě rozmyslíla a byla bych se přemohla. Co pak by řekla vaše panímáma, abych za tebou chodila do stavení?"

"Což by řekla? Jak já ji znám, pomyslila by si, že mne máš patrně silně ráda, když se ani na lidské řeči neohlížíš, a potěšila by se nad tím."

"A tatínek by neměl smíchu konce —"

"Nu, což na tom? Vřel ho znáš. Zasměje se, ale neublíží, zejména koho má tak rád, jako tebe."

Evička nějak zvažovala a chopila se ruky Karlovy. "Bůh milý ví, co to je! Nepoznali jsme dosud nejmenšího protiventství. Je vidět, že nám naši i vaši stejně přejí, a tak nestojí nám či nestálo až dosud pranic v cestě. A teď pojednou zdá se mi, jakoby nám hrozilo nějaké velké zlo. Celou tíhou to na mne leží, předtuchy jakés mne tísní —"

"Děťinství!" odvětil Karel, bodě mávnuv rukou. "Že jsme večera poprvé rozhodně o tom spolu promluvíli, zatoužila's jako já, bychom už byli svoji."

"Jdi! Což už dávno po tom netoužím a dávno o tom nemluvíme?" řeklo děvče, dívaje se mu do očí.

"Ba dávno, ale přece to nebylo to," řekl Karel vážně. "Přemýšlel jse o tom dnes dlouho do noci. Tak mi to připadá, jakobychem se byli měli posud rádi jako ty děti. Bez starosti o to, co bude zítra. Až večera —"

"Ano, večera jakoby byl nějaký stín mezi nás padl. Nevím, co to je, ale že něco je, cítím. A náš tatínek je jako vyměněn —"

"To je. Nikdy tak se mou nepromluvíli jako večera, když mne odtud vyprovázeli. Bojí se o mne — toho Vavříka — jakoby už byl jeho —"

"A nic jste si večera cestou neřekli? Rozočli jste se v dobrém?" naléhala Evička.

"Pravím ti: vládnější byl než kdy jindy, ale řeči jsme mnoho nenadávali."

"A přece od té chvíle, co se vrátil, je jako vyměněn a dnes snad by si tě sotva povšíml."

"Nu, má své chvílky. Vřel to všichni dávno víme a můj otec říká, že je tak od smrti tvé nebožky matky. Nemůže zapomenout —"

"Ba zdá se, že nemůže," vzdychla Evička.

"Není to hezké, když muž za měsíc po smrti ženy už se ohlíží, kde by si našel jinou, ale takhle celý život se trudit —"

"Zdá se ti, že není rozumno, vid' Karle?" řekla Evička vyčítavě. "A kdybys ti já umřela, dovedl bys se tedy potěšiti?" dodala žertem.

"Kdož by přemýšlel o takových smutných věcech teď, když se nám teprve otvírá svět se všemi svými radostmi," odtušil bodře Karel.

"A starostmi —" dořekla Evička za něho. "A já vim, že byla bych jako můj otec a kdybys mi ty zemřel, že bych se už nikdy nedovedla ze života radovati."

"Ach ty, ty má!" zvolal mladík a stiskl jí upřímně obě ruce. — "Vždyť já vim, že tys lepší než já. Ale teď potěšil jsem se a musím již zase myslet na domov. Čeká mne práce a nerad bych, aby se mi otec vysmál."

"Buď tedy s bohem a brzy zase přijď!"

"Zítra podvečer?" tázavě řekl Karel.

"Ne ne, raději za dne! Bojím se, aby tě za tmy něco nepotkalo," ustrašeně zvolala Evička.

"Oh já se nebojím! Toho snad?" vypjal se Karel. "K vůli němu se přece nezřeknu hubičky, kterou dostanu večer od cesty, kdežto teď — A ještě ke všemu jde sem stárek," dodal mrzutě, ale hned vyjasnil tvář, když se s ním Lukáš srdečně vítal.

Starý pomočník viděl v něm již svého příštího hospodáře a že měl Karlička od dětství upřímně rád, těšil se, že bude sloužit i třetímu pokolení zde ve mlýně.

"Neřekli-li jste si ještě všecko, pošlete mne pryč!" škádliil, "je-li potřeba, obrátím se, abych nemohl nic prozradit, ale jsi-li už na odchodu, doprovodím tě kus cesty."

"Pojďte, stárku! Ale nemyslete snad i vy, že potřebuji salakvardu, aby se mi nic nestalo?"

"Teď za dne? To bys se dovedl ubránit i dvěma, ale noci není co věřit. Jdu jenem dohlédnout k rybníku a svezu se s tebou."

Odeházeli a Karel několikrát ještě se otočil, aby kynul na pozdrav Evičce, jež za ním pohlížela.

"Už abys tu, hochu, u nás seděl," počal stárek, když trochu popošli. "Pak tu snad v tom našem zakletém mlýně nastanou zase veselejší časy. Věř mi, nebýt toho, že hospodář je z gruntu dobrý člověk a nebýt toho dítěte, Evičky, že jsem jí už tak přivykl, dávno bych se byl podíval někam dolů po vodě, jsou-li tam ještě někde nějaké mlýny."

"Toť by tak bylo, abyste vy odtud odešli!" upřímně řekl Karel. "Bez vás by lužický mlýn ani neobstál, sám pantáta náš to říkává. Požehnání byste odtud vynesli?"

"Že říkává? No což, nerad se chlubil, ale časem leží všecko břemeno jen na mých bedrech když to hospodář za srdce popadne. Jako teď zas — A tentokrát, bůh milý ví, že to tak hrutem na něho sedlo! Od několika neděl se mračí, ale ode věrka je s ním nadobro k nevydržení. Jakoby byl duši zratil. A prosím tě, jaký to mlýn, když k tomu jednotvárnému klepotání neozývá se trochu veselého zpěvu?" Pokračování.

VĚJÍRE!

Skupina 4 krásných japonských vějířů pouze 10c. Blížíš sdělit vám ústně neb písemně "The Northwestern Line," městská úřadovna 1401-1403 Farnam St., Omaha, Neb. 5k4